סוסביל בראשו ארוך כ"ע לא פליגי דאסור והכא בכנפיו חופפין את רובו על ידי הדחק קמיפלגי מר סבר רובא כל דהו בעינן ומר סבר רובא דמנכר בעינן: ועל משקה בי מטבחיא דכן: מאי דכן [א]רב אמר [א]דכן ממש ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן רב אמר דכן ממש קסבר טומאת משקין דרבנן וכי גזור רבנן טומאה במשקין דעלמא אבל במשקה בי מטבחיא לא גזרו רבנן ושמואל אמר דכן מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר [ב]טומאת משקין דאורייתא [ג]לטמא אחרים דרבנן וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא במשקין בי מטבחיא לא גזרו: ועל דיקרב למיתא מסאב וקרו ליה יוסף שריא: יוסף אסרא מיבעי ליה ועוד [ד]דאורייתא היא דכתיב [1]וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת וגו' דאורייתא דיקרב טמא דיקרב בדיקרב טהור ואתו אינהו וגזור אפילו דיקרב בדיקרב ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא דכתיב [2]וכל אשר יגע בו הטמא יטמא אמרוה רבנן קמיה דרבא משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן דאמר משמיה דרב נחמן [ה]דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין טומאת שבעה שלא בחיבורין טומאת ערב ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין טומאת שבעה ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא דאורייתא מאי היא דכתיב [3]הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים וכתיב וכל אשר יגע בו הטמא יטמא וכתיב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב הא כיצד כאן בחיבורין כאן שלא בחיבורין אמר להו רבא [ו]לאו אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן הכי אמר רב נחמן [ז]ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן [ד]והא הלכתא מסוטה גמרינן לה מה סוטה רשות היחיד אף טומאה רשות היחיד הא א"ר יוחנן הלכה ואין מורין כן ואתא איהו ואורי ליה אורויי תניא נמי הכי ר' יהודה אומר קורות נעץ להם ואמר עד כאן רשות הרבים עד כאן רשות היחיד כי אתו לקמיה דרבי ינאי אמר להו [ח]הא מיא בשיקעתא [ז]דבנהרא זילו טבולו: [ו]והשלקות: מנהני מילי א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אמר קרא [4]אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי כמים מה מים שלא נשתנו אף אוכל שלא נשתנה אלא מעתה חטין ועשאן קליות ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא [ט]חיטין ועשאן קליות מותרין אלא כמים [י]מה מים שלא נשתנו מברייתן אף אוכל שלא נשתנה מברייתו אלא מעתה חיטין וטחנן ה"נ דאסורין וכי תימא ה"נ והתניא חיטין ועשאן קליות הקמחים והסלתות שלהן מותרין אלא כמים מה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י האור אף אוכל שלא נשתנה מברייתו ע"י האור מידי אור כתיב

אלא

סוסביל. אין ראשו ארוך אבל אין כנפיו חופפין את רובו לראות לעינים אלא בצמצום ע"י מצידה: ה"ג **בכנפיו חופפין את רובו ע"י הדחק קמיפלגי** ולא גרסינן **וקרסולין** דהני קרסוליים לא חפו מידי שהן ב' רגלים ארוכין מן הארבעה ובהן הוא מדלג והיינו כרעים ממעל לרגליו לנתר וגו' [ויקרא יא]: **רובא דמינכר.** רוב הנראה לעינים: **טומאת משקין דרבנן.** ובמסכת פסחים (דף טז.) פרכינן והכתיב וכל משקה אשר ישתה וגו' [ויקרא יא] ומשני מאי יטמא הכשר: **לטמא אחרים.** אבל טומאת עצמן מדאורייתא רמיא עלייהו אם נטמא: **ואתו אינהו גזור על דיקרב בדיקרב ואתא איהו.** יוסף ואסהיד על דיקרב למיתא מסאב דהא דאורייתא היא אבל דיקרב בדיקרב לא גזרינן עליה והיינו יוסף שריא: **ואתא איהו ואוקמיה אדאורייתא.** והכי קאמר על דיקרב למיתא מסאב טומאת שבעה אבל דיקרב בדיקרב (א) לא מסאב אלא טומאת ערב: **וכל אשר יגע בו הטמא יטמא.** אותו שנגע במת קרי טמא וקאמר כל מי שיגע בו אותו טמא יטמא: **בחיבורין.** בשעה שהיה זה נוגע במת בא חבירו ונגע בו: **שלא בחיבורין.** לאחר שפירש מן המת בא חבירו ונגע בו: **כל אשר יגע בו הטמא יטמא.** משמע שבעת ימים כסתם טומאת מת: **בוקי סריקי.** כדים ריקים. כלומר דברים שאינן טעם: **ספק טומאה ברה"ר התיר להם.** שאינם נוהגין בה איסור וה"ק ועל דיקרב ודאי למיתא מסאב אבל מספק לא: **הא הלכתא גמירי לה מסוטה.** דטהור דכל איסור ספק טומאה מהתם נפקא דאפיק לה קרא בלשון טומאה ונסתרה והיא נטמאה) מגיד לך הכתוב שעל הספק אסור מכאן אתה דן לשרץ לטמא מספק): **ומה סוטה רה"י.** שהרי אין סתירה ברה"ר אף טומאת ספק בשרץ אינה אלא ברה"י במסכת סוטה (דף כח:): **הלכה.** דבספק טומאה ברה"ר טהור: **ואין מורין.** ברבים כן דלא ליזלזלו בה טפי: **קורות נעץ להן.** לסימנין בין רה"ר ובין שדות של בקעה שהן רה"י לטומאה שבעל השדה מקפיד בדריסת הרגל ועוד דאמרינן בהשותפין (ב"ב יב.) ד' אמות הסמוכות לרה"ר כגון מקום פנוי הסמוך לרה"ר והוא ארוך הרבה לד' אמות הראשונות כרה"ר לטומאה ובאותן מקומות נעץ להן קורות: **כי אתו לקמיה דרבי ינאי.** מי שאירע בו ספק טומאה ברה"ר: **מנהני מילי.** דבישולי עובדי כוכבים אסירי: **קליות.** יבשו בתנור:

מדרבנן

בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור. קשה דאמרינן בשלהי טריפות (חולין דף סו.) תנא דבי ר' ישמעאל ראשו ארוך מותר ומתני' נמי דהתם משמע דראשו ארוך מותר מדלא קחשיב ליה בהדי סימני טהרה אין ראשו ארוך ובסוף פרק ר"ע (שבת דף צ:) אמר נמי דשוסיבא מותר דהא חזייה רב לרב כהנא דהוה מיעבר שוסיבא אפומיה א"ל רב שקליה דלמא קאכיל ליה חי ועבר משום בל תשקצו משמע דדוקא חי אסור אבל מת שרי לכן נראה לר"ת דגרסינן הכא ראשו ארוך דכ"ע לא פליגי דמותר וגירסא זו נמצאת בפר"ח [בחולין סה. ד"ה אלו כתבו וכן מצא בס' ישן]: **דיקרב** בדיקרב בחיבורין. פי' כגון ראובן שנגע במת ובא שמעון ונגע בו בעודו נוגע במת וטומאה בחיבורין ודאי הוה דאורייתא והא דאמר רבא לא תתלו ביה בוקי סריקי ברב נחמן לאו משום דלית ליה טומאה בחיבורין לאו דאורייתא אלא משום דקסבר דיוסף בן יועזר לא איירי בהכי וכן משמע בנזיר פרק שלשה מינין (מב: ושם ד"ה בחבורי): **הא** הלכתא מסוטה גמרינן לה. לאו דוקא מסוטה גמרינן דספק טומאה ברה"ר היכא דליכא חזקת טהרה לא הוצרכנו ללמוד מסוטה אלא אמרינן העמד דבר על חזקתו ולא גמרינן מסוטה אלא לומר דברה"י ספיקו טמא דבסוטה נמי הוי ספק טומאה ברה"י: **והשלקות** מנהני מילי. אומר ר"ת דמדבעי תלמודא בשלקות וקסבר מדאורייתא היא שמא גזירה קדמונית היא ולא נגזרה עם הפת ושלקות היא עניני תבשיל כדמשמע בהך שמעתא ומתחלה גזרו עליה מטעם חתנות ועל הפת לא גזרו משום דלא שייך ביה חתנות כ"כ עד שבאו שמאי והלל וגזרו בי"ח דברים גם על הפת ואע"ג דבמתניתין תני פת מקמי שלקות מ"מ שלקות גזירה קדמונית יותר היתה וכשהתירו את הפת לא התירו שלקות מהאי טעמא דפת ושלקות תרי מילי נינהו ואור"ת נמי דצריך לערב עירובי תבשילין בפת ושלקות ומביא ראיה מדאמרינן בפ"ב דביצה (דף טו:) ר"א אומר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל שנאמר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו וכן פי' בה"ג אבל ר"י אומר דבעירובי תבשילין סגי בחד או בפת או בתבשיל ולית הלכתא כההיא דר"א דשמותי הוא וגם הולך בשיטת חנניה אליבא דב"ש דבעי פת ותבשיל ותמין טמונין וב"ה מתירין ובירושלמי דביצה פליג ר' יהושע בהדיא עליה דר' אליעזר והכי איתא התם את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ר' אליעזר אומר אופין על האפוי ומבשלין על המבושל רבי יהושע אומר אופין ומבשלין על המבושל ואמרינן בשל סופרים הלך אחר המיקל ורבי יהושע מיקל הוא ועוד דבתלמוד שלנו חנניה אליבא דבית הלל לא מצרכו אלא חד ומיהו העולם נהגו לערב בפת ובתבשיל הואיל ויצא דבר מפי ה"ג ור"ת [וע"ע תוס' ביצה יז: ד"ה אמר רבה]:

אלא

עין משפט נר מצוה

קמד א מיי' פי"ו מהל' טומאת אוכלין הלכה טז:
קמה ב ג מיי' פ"ו מהל' אבות הטומאה הלכה א:
קמו ד מיי' פ"א מהל' טומאת מת הל' א:
קמז ה מיי' שם פי"ח הלכה ב סמג עשין רלג ועי' בכ"מ:
קמח ו מיי' פט"ו מהל' אבות הטומאה הלכה ח:
ז [מיי' שם הלכה ט]:
קמט ח מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הלכה ט סמג לאוין קמב טוש"ע י"ד סי' קיג סעי' א:
קנ ט מיי' שם הלכה (טו) [יז] טוש"ע שם סעי' ב [בהגה]:

◆

רבינו חננאל

והוא איל קמצייא. ת"ק סבר בעינן קרסולים וכנפיו (א) חופפין רובו אע"ג דלא מינכר אלא בכל דהו שרי. ועל משקי בית מטבחיא דכן. חלקו רב ושמואל. רב סבר דכן ממש קסבר אין טומאה למשקין מן התורה כלל. ורבנן הוא דגזרו בהו טומאה. וכי גזור במשקין דעלמא אבל במשקי בית מטבחיא לא גזור כלל. ושמואל סבר דכן מלטמא אחרים אבל הן עצמן מיטמאין כו'. כבר פירשנוהו בפסחים: ועל דיקרב למיתא מסאב אתינן לאוקמה התיר הנוגע בנוגע מה כיצד מן התורה הנוגע במת (בנוגע) הוא טמא בלבד והנוגע בנוגע מן התורה טהור הוא וגזרו רבנן עליה טומאה בא הוא וטיהרו והעמידו בשל תורה. ודחינן לה ואמרינן נוגע בנוגע נמי טמא הוא מן התורה שנאמר וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ומוקמינן לה הכי מן התורה טומאה בחיבורין שבעה ימים. פי' כגון אדם ידו (ב) אחת נוגעת במת ועודנה במת נגע דברים אחרים הכל טמאין טומאת שבעה שנאמר הנוגע במת לכל נפש אדם יטמא שבעת ימים. אבל הנוגע במת ונתפרד ממנו הטמא יטמא והנפש הנוגעת תטמא עד הערב. כיצד יתקיימו מקראות הללו. ופרקינן בחיבורין טומאת שבעה. שלא בחיבורין טומאת ערב. ובא רב נחמן ודחה הכל ואמר ספק טומאה ברשות הרבים התיר להן ואף על גב דהלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה ספק טומאה ברה"י היא וכתיב ונסתרה והיא נטמאה מכלל דספק טומאה ברה"ר טהורה מן התורה. א"ר יוחנן גמירי לה הכי אבל אין מורין אותה [ואתא] יוסי בן יועזר ואורי להו ספק טומאה ברה"ר טהור: תניא כוותיה דרב נחמן קורות נעץ להם עד כאן רשות היחיד וספיקו טמא ע"כ רה"ר וספיקו טהור. כי אתו לקמיה דר' ינאי הוה מחמיר ואמר להו זילו טבולו בנהר: והשלקות של עובדי כוכבים רבנן גזרו בהו איסור. והאי קרא אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי אסמכתא בעלמא. אבל החמין והקליות שלהן והקמחין והסלתות שלהן כולן מותרין

מסורת הש"ס

א) [פסחים טז.], ב) [עי' תוס' ב"מ קה: ד"ה על אדם ותוס' שבת יח. ד"ה שמעון], ג) [ב"ב י. וש"נ], ד) חולין ט: [סוטה כח.], ה) [סוטה כח:], ו) [במדבר ה], ז) [סוטה כח.]

◆

תורה אור השלם

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
2. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב: במדבר יט כב
3. הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט יא
4. אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן לִי וְשָׁתִיתִי רַק אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי: דברים ב כח

◆

גליון הש"ס

גמ' הא מיא בשיקעתא. עיין טהרות פ"ה וברע"ב שם:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואתא וכו' דיקרב בדיקרב שלא בחבורין לא מסאב אלא:

◆

מוסף רש"י

דכן ממש. קאמר יוסף בן יועזר ואפילו מטומאת עצמן (פסחים טז.). קסבר. יוסף בן יועזר. טומאת משקין. אפילו לטומאת עצמן דרבנן (שם). טומאת משקין דאורייתא. לעצמן מן וכל משקה אשר ישתה, אבל לטמא אחרים דרבנן, וכי גזור רבנן לטמא אחרים במשקין בעלמא אבל משקין בית מטבחיא לא גזור לטמא אחרים, אבל טומאת עצמן יש בהן, דהא מדאורייתא רמיא עלייהו ולא אתו רבנן לאפקינהו (שם). בוקי סריקי. כדים ריקים כלומר דברים שאינן (חולין ג.). מה סוטה רשות היחיד. שקינא לה בעלה אל תסתרי עם פלוני ונסתרה, כתיב ונטמאה ג' פעמים אחד לבעל כו', שנאסרת עליו בסתירה זו עד שיבדקוה המים, וכל סתירה אינה אלא ברה"י, והתם הוא דאסר רחמנא מספיקא אבל ברה"ר שריא דלאו סתירה היא וטומאה מהתם גמרינן דטומאה קרייה רחמנא (חולין ט:). מה סוטה הא דטמאה מספק ברה"י הוא מקום הראוי ליסתר, אף טומאה ברה"י ספיקו טמא אבל ברה"ר טהור (סוטה כח.).

א) נראה דל"ל ת"ק סבר בעינן קרסולים וכנפיו חופפין את רובו כרוכה דמנכר ויוסף בן יועזר סבר אע"ג דלא מנכר אלא בכל דהו שרי. ב) נראה דל"ל כגון אדם ידו אחת נוגעת במת וידו השנית נוגעת בו ביד השנית בדברים אחרים הכל טמאין טומאת שבעה אבל הנוגע במת ונתפרד ממנו והדר ונגע בדברים אחרים לא טמאין אלא טומאת ערב שנאמר הנוגע במת וגו' יטמא שבעת ימים וכל אשר יגע בו הטמא יטמא וגו' והנפש הנוגעת תטמא וכו'.